

شیوه نامه مراقبت و کنترل بیماری کرونا ویروس در مدارس سال

۱۴۰۱-۱۴۰۲

با تأکید بر واکسیناسیون و پاسخ سریع به احتمال اپیدمی یا طغیان بیماری در مدرسه

نسخه ۱۰

دکتر کمال حیدری

معاون بهداشت

وزارت بهداشت درمان آموزش پزشکی

دکتر صادق ستاری فرد

معاون تربیت بدنی و سلامت

وزارت آموزش و پرورش

شیوه نامه مراقبت و کنترل بیماری کرونا ویروس در مدارس

سال 1401-1402

با تأکید بر واکسیناسیون و پاسخ سریع به احتمال اپیدمی یا طغیان بیماری در مدرسه

نسخه 10

دکتر ابراهیم ریسی ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران:

همه الزامات برای بازگشایی به موقع مراکز آموزشی مورد توجه قرار گیرد؛ هیچ بهانه‌ای نباید مانع از برگزاری حضوری کلاس‌های آموزشی شود. همچنین در فرمایشات ریاست محترم جمهور در صد و یکمین جلسه ستاد ملی کرونا در تاریخ 1400/10/25، تأکید شده که وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، فرهنگ و آموزش عالی و بهداشت و درمان و آموزش پزشکی موظف به بازگشایی و حضوری کردن کلاس‌ها هستند.

بر مبنای بند 2-3 مصوبات 102 جلسه ستاد ملی کرونا در تاریخ 1400/10/25 وزارت آموزش و پرورش و وزارت علوم تحقیقات و فناوری با حفظ و رعایت دستورالعمل‌های بهداشتی ابلاغی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی نسبت به بازگشایی کلیه مراکز آموزشی، مدارس و دانشگاه‌ها اقدام و امتحانات کلیه مراکز آموزشی و آموزش عالی به صورت حضوری برگزار گردد.

مقدمه:

در بازگشایی‌ها، مدارس به عنوان یکی از مهمترین اماکن تجمعی می‌باشند. فراهم کردن شرایط لازم برای حفظ سلامت فرهنگیان، دانش‌آموزان و سایر کارکنان (حدود ۱۵ میلیون نفر جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند) در راستای کاهش مواجهه و قطع زنجیره تماس بیماری کووید 19، از اهمیت بالایی برخوردار است.

برای حصول به این نتیجه ضرورت دارد علاوه بر رعایت اصول بهداشتی، شرایطی از طریق رعایت فاصله ایمن^۱، برای کاهش مواجهات، متناسب با سطح اضطراب و درجه اهمیت فعالیت آموزشی و مهارتی و همچنین واکسیناسیون دانش‌آموزان و کادر مدرسه در نظر گرفته شود.

توجه به پیشگیری از تجمعات در فضاهای بسته با تهویه نامناسب، رعایت فاصله ایمن در تمام شرایط از موارد قابل توجه در بازگشایی مدارس است و کماکان رعایت بهداشت فردی به ویژه شستن دست‌ها، فاصله‌ی ایمن و استفاده از ماسک برای همه افراد در مدرسه، مورد تأکید این شیوه نامه می‌باشد.

لازم به ذکر است که اصول کلی پیشگیری از کرونا و مشارکت همگانی دانش‌آموزان و کارکنان کماکان به قوت خود

باقیست:

- واکسیناسیون همگانی بر مبنای مصوبات ستاد ملی کرونا
- رعایت بهداشت فردی به ویژه شستشوی مرتب و صحیح دست‌ها
- رعایت فاصله‌ی ایمن (ترجیحاً در کلاس‌ها روی هر نیمکت حداکثر دو نفر نشسته باشد و بدین منظور می‌توان از دیگر فضاهای مدرسه از جمله: فضاهای کلاس/ نمازخانه/ کتابخانه/ غذاخوری/ سالن ورزشی و ... استفاده کرد).
- استفاده از ماسک بر مبنای مصوبات ستاد ملی کرونا و رعایت بهداشت تنفسی
- تهویه مناسب
- پرهیز از تجمعات و دورهمی در فضاهای بسته‌ی بدون تهویه مناسب
- خودداری از انتشار شایعات

اصول پایه

- تشکیل کمیته سلامت مدرسه (با حضور مدیر مدرسه، نماینده معلمان، مراقب سلامت مدرسه رابط بهداشت مدرسه، نماینده انجمن اولیا و مربیان، نماینده دانش آموزان)
- انجام ارزیابی دوره ای مدرسه مطابق چک لیست و اقدام برای رفع مغایرت ها براساس خودکنترلی و خوداظهاری
- انجام مراقبت سندرومیک برای همه ی افرادی که تحت هر عنوان (معلم، دانش آموز، والدین و ...) وارد مدرسه می شوند الزامی است.
- توجه به برنامه های آموزش سلامت و رعایت بهداشت فردی برای دانش آموزان و مخاطبان
- پایش و مراقبت از سلامت دانش آموزان توسط مراقب سلامت / رابط سلامت
- آموزش نیروهای خدماتی و نظارت بر عملکرد آن ها به منظور اجرای دقیق برنامه مدون بهداشتی و گندزدایی مدرسه
- داشتن ارتباط و تعامل با مخاطبان و مسئولان نظارتی / مدیریتی مافوق برای هرگونه فعالیت های اطلاع رسانی و اصلاحی
- تهیه و ثبت گزارشات برای پیگیری و رصد نظام مراقبت در مقابل کرونا طبق دستورالعمل های ابلاغی
- پیگیری و تأکید بر واکسیناسیون کامل همه کارکنان اداری، آموزشی، خدماتی و دانش آموزان مدرسه مطابق مصوبات ستاد ملی کرونا
- همکاری با ناظران بهداشتی مراکز خدمات جامع سلامت
- همکاری انجمن اولیا و مربیان برای دادن اطمینان خاطر به خانواده ها و ترغیب آن ها به رعایت اصول بهداشت فردی و توجیه خانواده ها برای نفرستادن دانش آموزان علامت دار به مدرسه
- تعامل با اولیا و اطلاع رسانی در خصوص نحوه برگزاری آموزش های حضوری و شرایط حضور دانش آموزان در مدرسه
- حضور دانش آموزان در کلاس ها با رعایت فاصله ایمن
- کاهش حتی الامکان مواجهات مستقیم کارکنان و دانش آموزان
- اجتناب از هرگونه تجمع در مکان های بسته با تهویه نامناسب
- تخلیه کامل کلاس ها و باز کردن درب ها و پنجره ها برای تهویه در زنگ تفریح
- در مناطقی که از نظر آب و هوایی مساعد هستند، بهره برداری از فضای حیاط با رعایت استانداردهای بهداشت محیط، می تواند یکی از راهکارهای برگزاری کلاس ها باشد.
- در صورت فعال بودن سرویس ایاب و ذهاب دانش آموزان و کارکنان به شرط واکسیناسیون راننده، تعداد افراد با توجه به ظرفیت مجاز خودرو می باشد.
- در قسمت های عمومی از جمله نمازخانه، سلف سرویس، کارگاه ها و مسیر ورود و خروج حتی الامکان فاصله ایمن رعایت شود.
- فعالیت های ورزشی فرهنگی در فضاهای بسته، با رعایت فاصله و تهویه مناسب بلامانع است.
- فعالیت مدارس شبانه روزی واجد خوابگاه، طبق دستورالعمل مربوطه است.
- ارائه خدمات آموزشی در مدارس استثنائی، پیش دبستانی و ابتدایی بدلیل قرار گرفتن این دانش آموزان در شرایط گروه های آسیب پذیر با توجه به رعایت نکات بهداشتی و با دقت بیشتری انجام شود. فعالیت توانبخشی مدارس استثنائی با رعایت شیوه نامه بهداشتی مراکز خدماتی و درمان بلامانع است.

غربالگری، مراقبت و بازگشت به مدرسه:

غربالگری دانش آموزان و کارکنان مدارس در همه گیری کووید-۱۹

- آموزش لازم به والدین برای آگاهی و متعهدشدن آن ها در مورد عدم حضور دانش آموز مبتلا یا مشکوک به بیماری واگیر به مدرسه انجام شود.

- مراقب سلامت مدرسه/رابط بهداشت، لازم است آموزش ببیند تا در صورت مشاهده علائم مشکوک به بیماری یا دانستن سابقه تماس در بین دانش‌آموزان و کارکنان، اقدامات بهداشتی ذیل را انجام دهند.
- دانش‌آموزان علامت دار را شناسایی کرده و پس از اطلاع به والدین به نزدیک‌ترین مرکز خدمات جامع سلامت معرفی نماید.
- مدرسه برنامه مشخصی برای ارزیابی دانش‌آموزان و کارکنان و جداسازی افراد بیمار و مشکوک داشته باشد.

نحوه مراقبت و برخورد با افراد مشکوک یا مثبت و افراد در معرض تماس:

بهرتر است در شناسایی فرد مشکوک و مبتلا در مدرسه و معرفی به مرکز خدمات جامع سلامت منتخب، با ادارات آموزش و پرورش و مرکز بهداشت شهرستان از پیش هماهنگی لازم انجام شود.

فرد مشکوک و یا مبتلا:

- همه افراد علامت دار (تب دار و ...) اعم از دانش‌آموز، کادر اجرایی، آموزشی، خدماتی و سرویس مدرسه لازم است شناسایی و اقدامات زیر متعاقباً برای ایشان انجام گیرد.
- فرد مشکوک بلافاصله از سایرین جدا (با رعایت دستورالعمل‌های آموزش و پرورش برای دانش‌آموزان: اطلاع به والدین و ...) و به مرکز منتخب خدمات جامع سلامت معرفی شوند.
- این افراد تا تعیین تکلیف توسط پزشک مرکز، حق ورود به مدرسه را ندارند. افراد مشکوک اعم از دانش‌آموزان و یا کارکنان از شروع علائم به مدت 5 روز قرنطینه شوند. این مدت با نظر پزشک قابل افزایش می‌باشد که باید به تأیید پزشک مراکز جامع خدمات سلامت برسد.

پیشگیری و کنترل کووید ۱۹ در مدرسه:

الف. سلامت محیط کار

- اصول بهداشت و حفاظت فردی به طور جدی رعایت شود.
- از دست دادن، روبوسی و بغل کردن یکدیگر پرهیز شود.
- استفاده از ماسک براساس مصوبات ستاد ملی کرونا برای همه افراد الزامی است و نحوه استفاده صحیح از آن توصیه و آموزش داده شود.
- دانش‌آموزان از ماسک مناسب سن خود مطابق مصوبات ستاد ملی کرونا استفاده کنند.
- همه افراد ملزم به استفاده از وسایل شخصی هستند.
- مدرسه باید دستورالعمل‌های شستشوی مرتب و مکرر دست با آب تمیز و صابون مایع و استفاده از محلول الکل یا ژل ضدعفونی‌کننده دست را برای معلمان، کارکنان و دانش‌آموزان اعمال کند. ژل یا محلول با پایه الکل ضدعفونی‌کننده دست در همه کلاس‌های درس قرار داده شود.
- نیروهای خدماتی در هنگام نظافت باید از لباس حفاظتی، ماسک و دستکش استفاده کنند.
- هنگام عطسه یا سرفه کردن از دستمال کاغذی استفاده شود. در صورت عدم دسترسی به دستمال کاغذی در هنگام سرفه/عطسه، از قسمت داخلی آرنج موقع سرفه و عطسه استفاده شود.
- از تماس دست‌ها با چشم، بینی و دهان قبل از شستن یا ضدعفونی خودداری شود.
- در نمازخانه‌ها، استفاده از مهر و سجاده شخصی و رعایت فاصله ضرورت دارد.
- کارکنان قسمت‌های خدمات، بعد از گندزدایی به ویژه در سطح مدارس و مجتمع‌های بزرگتر (در صورت امکان) دوش گرفته و در هنگام خروج با لباسی غیر از لباس کار مدرسه را ترک کنند.

- هر یک از معلمان بهتر است محلول ضد عفونی کننده شخصی به همراه داشته باشند.
- آب آشامیدنی سالم برای همه دانش آموزان به ویژه مناطق محروم فراهم شود.
- ترجیحاً معلمان و دانش آموزان لیوان شخصی یا یکبار مصرف و دستمال کاغذی به همراه داشته باشند.
- همه معلمان و کارکنان و دانش آموزان در مدت زمان حضور در مدرسه بر اساس مصوبات ستاد کرونا باید از ماسک استفاده کنند.
- از تجمع در محیط‌های خاص مدرسه از قبیل دفتر، آبدارخانه، اتاق کپی، اتاق‌های کار عملی و آزمایشگاهی خودداری شود.
- گواهی سلامت مستخدمین و سرایداران مدارس کنترل و به‌روزرسانی شود.
- در مدرسه پوسترها و استندهای مربوط به آموزش رعایت شیوه نامه‌های بهداشتی در معرض دید همه و در جای مناسب نصب شود

ب. بهداشت مواد غذایی

- هرگونه فعالیت بوفه ها و پایگاه تغذیه سالم مدارس مطابق پروتکل بهداشت محیط و چک لیست های مربوطه می باشد.
- تردد افراد متفرقه به آبدارخانه مدرسه مجاز نمی باشد.
- از دست به دست کردن مواد غذایی و ساندویچ‌های خانگی و یا تهیه شده در مدرسه توسط دانش آموزان و یا فروشنده، جداً خودداری شود.
- به دانش آموزان استفاده از مایعات بیشتر توصیه شود. ترجیحاً از آب‌های آشامیدنی که قبل از مصرف، بطری آن شسته شده است، استفاده کنند.
- در صورت تمایل دانش آموز به مصرف میوه در مدرسه، به منظور پیشگیری از آلودگی مواد غذایی، میوه باید در منزل به طور کامل و بر اساس اصول بهداشتی شستشو شده و پوست گرفته شده باشد.
- از خرید مواد غذایی فله‌ای و باز خودداری شود.

ج. گندزدایی

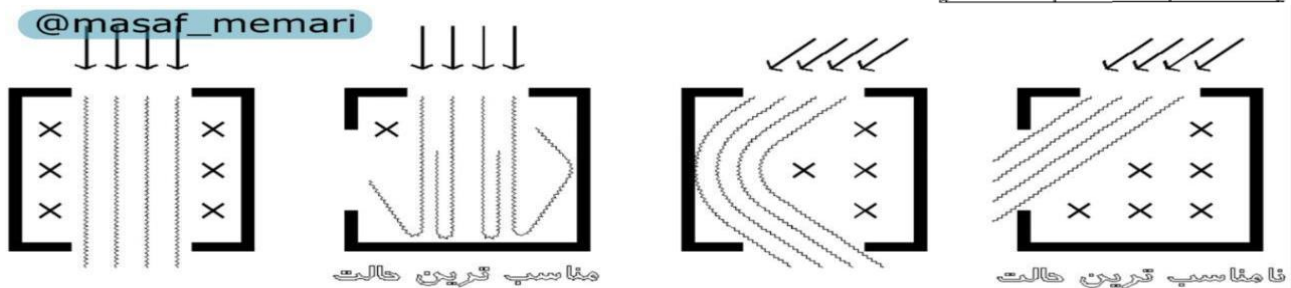
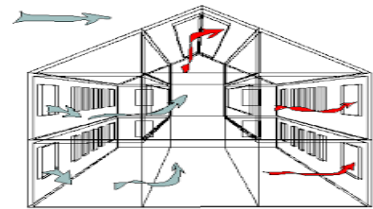
- برنامه مدون گندزدایی برای همه ی سطوح دارای امکان تماس زیاد در مدارس تهیه شود و به نیروی مسئول، آموزش لازم ارائه شود.
- در مدارس دو شیفته، زمان مناسب برای گندزدایی و آماده سازی مدرسه برای شیفت بعد در نظر گرفته شود.
- تأمین و دپوی حداقل ۲ هفته‌ای مواد ضد عفونی کننده، صابون مایع، دستکش، ماسک، دستمال کاغذی و ... از دیگر الزامات می باشد.
- از ایمنی محل دپوی مواد ضد عفونی کننده و گندزدا اطمینان حاصل شود.
- در صورت وجود سالن های ورزشی و بازی، وسایل و تجهیزات بعد از هر بار استفاده گندزدایی شوند.
- در رختکن و حمام سالن ورزشی، استفاده از وسایل بهداشتی شخصی / یک بار مصرف ضروری است.
- به صورت مستمر نظافت سطوح دارای تماس مشترک، نظیر میزهای خدمت، مبلمان، تخت، میز و صندلی‌های سلف سرویس، راه پله‌ها، دستگیره ها، کمد های وسائل، سرویس های بهداشتی، اتاق‌ها، راهروها، سالن اجتماعات، کارگاه‌ها و سایت کامپیوتر، تجهیزات در محوطه و حیاط و ... انجام شود.
- همه ی لوازم شخصی دانش آموزان استثنایی شامل ویلچیر، عصا، وسائل توانبخشی و ... مشمول گندزدایی بدو ورود و خروج می باشند.
- دو مرحله نظافت و گندزدایی جدا از یکدیگر بوده و نباید هیچگونه اختلاطی بین مرحله شوینده و گندزدایی انجام گیرد.

- هنگام گندزدایی و نظافت، سالن‌ها باید خالی از افراد بوده و درها و پنجره‌ها باز گذاشته شوند و جهت تهویه بهتر هواکش نیز روشن باشد.
- امکانات لازم برای شستشوی مرتب دست‌ها و استفاده از ماسک یک بار مصرف در طول شیفت برای شستشو و گندزدایی روزانه موجود باشد.
- لباس کار برای پرسنل مسئول نظافت باید فراهم شود.
- برای گندزدایی مکان‌هایی که امکان آلودگی وجود دارد، از تی مخصوص استفاده شود.
- فرد/ افراد مسئول نظافت در هنگام نظافت باید از وسایل حفاظت فردی شامل ماسک و لباس کار مناسب و مقاوم در برابر خوردگی استفاده کنند.
- نظافت را از یک نقطه آغاز و در طرف یا نقطه مقابل به پایان برسانید (تی را به صورت مارپیچ حرکت دهید).
- "تی‌هایی" که برای نظافت کف اتاق‌ها، سالن‌ها و غیره استفاده می‌شود باید دارای چند "سر" اضافی باشند.
- پس از استفاده از پارچه‌ها، دستمال نظافت و تی، می‌بایست در آب داغ شسته شود.
- در هنگام گندزدایی احتیاط‌های لازم در ارتباط با برق‌گرفتگی به عمل آید.
- تجهیزات و ماشین‌آلات گندزدایی بعد از پایان کار شسته و به روش مناسب بسته به ظرفیت تجهیزات و ماشین‌آلات خشک گردند.

د. بهداشت ساختمان

تهویه:

- از کلاس‌های واحد پنجره استفاده شود.
- حداقل ۲۰ درصد از مساحت سطح کلاس، از پنجره بازشونده به میزان ۴۵ درجه تشکیل شده باشد.
- بیشترین تهویه طبیعی در زمانی که پنجره‌ها در ۲ طرف کلاس باز باشند، فراهم می‌شود.

- هوای تمیز باید به طریق مؤثر وارد هر کلاس شده و آلاینده‌های تولید شده در هر اتاق به نحو مؤثری خارج شود، به گونه‌ای که مانع از انتشار عفونت‌های منتقله از هوا بین افراد حاضر در فضای داخلی شود.
- شرایط به گونه‌ای فراهم شود که امکان حداقل ۶ بار تعویض هوا در ساعت در کلاس فراهم شود.
- تعداد فن‌های مکشی باید متناسب با مساحت سطح کلاس باشد.
- در صورت استفاده از کولر آبی و گازی، پنجره‌ها و درب‌ها به میزان ۲۵ درصد جهت خروج هوا باز باشند.

- به منظور افزایش حرکت هوا در داخل کلاس می‌توان از پنکه یا پنکه سقفی استفاده شود.
- در صورت استفاده از سیستم تهویه مطبوع، سیستم به گونه‌ای تنظیم شود که حداکثر جریان ورودی از هوای آزاد تأمین شود.
- در صورت نیاز به وسایل گرمایشی، هر یک ساعت یکبار هوای کلاس‌ها تهویه شود و پنجره‌ها به مدت ۱۰ دقیقه باز باشد.
- دانش‌آموزان حتی المقدور با پوشش کافی در کلاس حضور داشته باشند.
- استفاده از هواکش و بازگذاشتن درها و پنجره‌های سالن‌ها به منظور تهویه مناسب و مستمر
- تهویه مناسب محل‌های اقامت و سرویس‌های بهداشتی انجام شود.
- اتافک آسانسورها دارای تهویه فعال و مناسب باشد.

سرویس‌های بهداشتی:

- سیستم لوله کشی صابون مایع و دستمال کاغذی در توالت‌ها و سرویس‌های بهداشتی تعبیه شود.
- قبل از کشیدن سیفون توالت فرنگی، در آن را بگذارید تا میکروب‌ها در هوا پخش نشوند.
- دستشویی‌ها و توالت‌ها، روزانه حداقل دو بار در طول ساعات کار مدرسه و یکبار در انتهای کار مدرسه یا انتهای نوبت براساس دستورالعمل‌های ابلاغ‌شده گندزدایی شوند.
- سطل، دستمال‌ها و وسایل نظافت و گندزدایی سرویس‌های بهداشتی باید مجزا باشد.
- جهت کاستن از تماس مستقیم دست‌ها با در و دستگیره‌های ورودی و خروجی ساختمان، سرویس‌های بهداشتی، آن‌ها را به حالت نیمه باز و یا مجهز به پدال باز شونده باشند. (در صورت امکان) یا برای سهولت تردد از جک و آرام بند درها استفاده شود.

پسماند:

- دفع پسماندها به شیوه بهداشتی در سطل‌های دربدار پدالی انجام شود.
- پرسنل مسئول جمع‌آوری و دفع پسماند با رعایت تمامی ملاحظات بهداشتی جمع‌آوری پسماند در کیسه‌های پلاستیکی محکم در آخر هر شیفت را در دستور کار قرار دهند.

توصیه‌ها:

- تشکیل کمیته اجرایی بهداشتی - ایمنی متشکل از معاون محترم بهداشت/ رئیس محترم شبکه بهداشتی درمانی، مدیرگروه/ کارشناس مسئول سلامت نوجوانان جوانان و مدارس، مدیر گروه / کارشناس مسئول سلامت محیط و کار، رئیس محترم آموزش و پرورش، رئیس محترم اداره سلامت و تندرستی / کارشناسی سلامت و تندرستی آموزش و پرورش
- تعیین و تبادل لیست مدارس بین کارشناس سلامت و تندرستی آموزش و پرورش و مراکز جامع سلامت
- نظارت و بازدید هفتگی از اجرا و رعایت شیوه‌نامه‌های بهداشتی توسط مرکز خدمات جامع سلامت
- انجام پایش/خودارزیابی مدارس توسط مدیر/رابط مدرسه براساس چک لیست ابلاغی و نگهداری نتایج پایش به صورت مکتوب در مدرسه